

[B] **ALLES VOOR HET EERST. VEERTIG JAAR SCHRIJVERSCHAP VAN SJOERD KUYPER**

“Het fijnste is, dacht de oude schrijver, dat je blijkbaar niet meteen bent uitgeschreven als je een oeuvreprijs wint, of zelfs afgeschreven, dat je nog volop meedoet en midden in het leven staat. Wat zeg ik? Midden in mijn oeuvre! Je kunt het begin al bijna niet meer zien maar het einde is ook nog lang niet in zicht.”

De “oude” schrijver hier aan het woord is Sjoerd Kuyper (1952). En de oeuvreprijs waaraan hij refereert, is de Theo Thijssenprijs. Die won hij in 2012 voor al zijn (kinder)boeken, verhalen en gedichten bij elkaar, en al zijn films en liedjes en theateerteksten erbij, omdat hij volgens de jury “leesbaarheid met diepgang verzoent” en “belangrijke levenslessen direct en met grote openheid behandelt”.

Kuyper is inderdaad nog lang niet uitgeschreven. Gelukkig maar. In 2014 viert hij veertig jaar schrijverschap en dat doet hij – een groot schrijver passend – met een hele stapel nieuwe boeken, waarmee hij zijn veelzijdig kunstenaarschap nog eens extra onderstreept. *Hotel de grote L* (een jeugdroman), *Mama Lief Alsjeblijft* (een prentenboek op rijm), en *Kwaai verhalen van liefde* (een bundel persoonlijke essays, brieven, verhalen en lezingen) liggen al in de boekenwinkels. Voor het einde van 2014 komen daar nog een poëziebundel voor volwassenen en een fraai geïllustreerd en in Curaçao gesitueerd, romantisch jeugdboek bij.

Hoewel *Hotel de grote L* aan het begin van 2014 publiek, pers en boekenpanel van *De wereld draait door* terecht deden uitbarsten in een luid jubelgezang met als terugkerend refrein “dit boek is een ode aan de fantasie”, is *Kwaai verhalen van liefde*, waaruit ook het openingscitaat van dit artikel afkomstig is, ontegenzeggelijk Kuypers meest opmerkelijke en karakteristieke boek van 2014 (tot nu toe).

De bundel vormt een boeiende neerslag van een aantal wezenlijke ervaringen uit zijn (schrijvers)leven: zijn identificatie met het werk van Nescio, zijn gelukkige kindertijd in het Noord-Hollandse Berkhout die hem tot de bekende Robin-voorleesverhalen inspireerde, zijn diepe liefde voor zijn vrouw Margje, het ontroerende afscheid van zijn vader en zijn natuurlijke schrijfdrang die hem deed stoppen met zijn studie filosofie. Maar daarnaast valt

Sjoerd Kuyper, Foto Leo van Velzen.

vooral de oprechte toon op waarmee de stukken geschreven zijn.

In *Twee harten op een tafel* schrijft hij lyrisch over Curaçao, waar hij begin 2010 verbleef om de auteur Roland Colastica te helpen bij het schrijven van diens jeugdroman en waar hij – bevangen door een turkooizen eilandroes – geluk, levenslust en “het eeuwige leven terugvond”. Zo romantisch als hij schrijft over dat tropische eiland, zo onstuimig boos en vilein uit Kuyper zich in de inmiddels roemruchte Annie M.G. Schmidtlezing *Over het nieuwe uitgeven en mijn oude schrijversneus* (13 mei 2009) en in zijn lezing *Machiavelli en de Veertig Rooie Rovers* tijdens de Dag van het Kinderboek op 17 september 2011. In beide lezingen hekelt hij de commercialisering van de uitgevers.

Het ene moment toont Kuyper zich een gepassioneerd verhalenverteller, zoals in *Christoffel*, dat hij op verzoek schreef van zanger en cabaretier Maarten van Roozendaal (1962-2013) en dat begint met de klassieke zin “er waren eens een koning en koningin”. Het andere moment blijkt Kuyper een humoristische en scherpe observator. Illustratief is Kuypers beschrijving van de metamorfose die hij onderging van een “aartsconservatieve puber” in “geweldig modern jongmens” en het tijdsbeeld dat hij met licht cynisme schetst in *Hoe de popmuziek in mijn leven kwam*. “We gingen de straat op, we hadden een mening”, schrijft hij. “We waren van na de oorlog en wilden dat graag zo houden, want we hadden lol en wilden dat graag zo houden. Allemachtig, wat hadden we een lol. Gillend van het lachen protesteerden wij tegen de oorlog in Vietnam en niets smaakte beter dan de pacifistenpils na afloop.”

Maar wat Kuyper ook schrijft – proza of poëzie, brief of essay – en tot wie hij het woord ook richt – het Letterenfonds, zijn schrijversvriend Ted van Lieshout, de jury van de Theo Thijssenprijs, zijn uitgevers, of zijn lezerspubliek: alles komt recht uit zijn hart.

Precies die eerlijkheid, die openhartigheid, maakt hem tot de onvolprezen schrijver voor kinderen die hij is. Als geen ander beschikt Kuyper over het vermogen zich op kinderlijke wijze te verwonderen over het leven in al zijn facetten. In *Alle dingen nieuw*, zijn dankwoord uitgesproken tijdens de uitreiking van de Theo Thijssenprijs, bekent hij niet voor niets dat “de queeste naar de eerste keer, de eerste keer van alles, onbevlekt door herinnering, de pure waarneming”, dat die queeste de “kern van zijn poëzie” is. “In mijn poëzie staat de vraag”, stelt hij, “in mijn kinderboeken staat het antwoord. Alles voor het eerst. De sensatie die je ondergaat als er een geur langs drijft, gras, als je het wiegeliëdje in de populieren hoort, als er namen van oude voetbalclubs uit de radio komen.”

In zijn poëzie – en eigenlijk is alles wat Kuyper schrijft poëzie – klinkt daardoor vaak weemoed door, een door de herinnering of juist door de verwachting ingegeven verlangen naar iets wat niet meer of nog niet is. In ‘Waarde Koekebakker’, het van melancholie doordrenkte openingsstuk in *Kwaaie verhalen van liefde* waarin Kuyper zijn zoektocht naar zijn eigen drijfveren beschrijft door letterlijk in de voetsporen van Nescio te treden, noemt hij die weemoed “een lichte vorm van geluk. Licht als helium, maar oproepbaar.”

Al Kuypers kinderverhalen – van *Het zakmes* (1981) en *De rode Zwaan* (1996) tot *Hotel de grote L* (2014) en alle negen voorleesboeken over de fantasievolle en ontroerende kleuter Robin – zijn daarom ondubbelzinnige “eerstekeeravonturen”. Ze zijn geschreven met de hand van een volwassene en het hart van een kind: geïnspireerd door een verloren, paradijselijke tijd die aan de ene kant wordt begrensd door Kuypers eerste herinnering en aan de andere kant, zoals Kuyper schrijft, “door de intrede van de weemoed op de dag dat hij volwassen werd”.

Kuyper de dichter en Kuyper de kinderboeken-schrijver zijn “twee rozen aan één twijg”. De verzameling essays, verhalen en verhandelingen in *Kwaaie verhalen van liefde* is daarvan het directe

bewijs. Iedere tekst weerspiegelt Kuypers zoektocht naar de “waarheid in de schoonheid”. En ondertussen laat hij de taal zingen. Soms klinkt hij boos. Soms klinkt hij vol verlangen. Soms klinkt hij dankbaar. Soms klinkt hij beschouwend. Maar alles wat hij schrijft (boeken, kinderverhalen, gedichten, liedjes, theaterteksten, filmscenario's), is oprecht gedreven door liefde voor het leven.

MIRJAM NOORDUIJN

SJOERD KUYPER, *Kwaaie verhalen van liefde*, Hoogland & Van Klaveren, Hoorn, 2014, 365 p.
